

ЕКОНОМІКА І УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Марія ТАТАРЕВСЬКА

МІСЦЕ І РОЛЬ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ У ФОРМУВАННІ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ

Розглядаються питання щодо ролі і місця заробітної плати у формуванні та розвитку середнього класу. Здійснено порівняння рівня зарплат в Україні та в інших країнах, а також із соціальними стандартами і гарантіями. На основі порівняння структури споживчих витрат визначено рівень зарплати, відповідний європейському рівню.

Ключові слова: заробітна плата, середній клас, споживчий кошук.

Основу суспільства та базу для його стабільного розвитку забезпечує існування середнього класу. Однією з умов формування середнього класу та самоідентифікації з ним є достатня і достойна заробітна плата. В світлі останніх подій як національного, так і світового масштабу не можна говорити про її достатність для формування середнього класу в нашій державі, що актуалізує дослідження даної проблематики.

Проблемам становлення середнього класу в Україні присвячено праці І. К. Бондар, Е. М. Лібанової, реформування оплати праці та її ролі у соціально-економічному розвитку – А. М. Колота, Д. П. Богині, Т. М. Кір'ян та інших.

Незважаючи на беззаперечні здобутки, необхідно відмітити недостатню увагу до взаємозв'язку зарплати та становлення середнього класу в державі, формування зарплат, які б забезпечували його розвиток, ув'язку з існуючими соціальними нормами і гарантіями в сфері праці із реальною вартістю життя.

Мета статті полягає у визначенні місця зарплати серед інших доходів у формуванні середнього класу та необхідного її рівня, виходячи із європейських стандартів споживання.

Формування середнього класу в сучасній Україні проголошено одним з основних завдань та пріоритетів діяльності держави. Ще у Посланні Президента України Л.Кучми до Верховної Ради України «Україна: поступ у XXI століття» серед соціальних чинників, що визначають рушійні сили перспективних зрушень, питання розробки й реалізації політики становлення та зміцнення позицій середнього класу поряд із здійсненням політики активної підтримки збіднілих верств населення названі найважливішими і найвідповідальнішими [1]. Однак, варто зауважити, що незважаючи на те, що поняття «середній клас» увійшло до лексики науковців (економістів, соціологів) та політиків усіх рівнів, ще й досі не існує чіткого уявлення про те, що таке «середній клас», які критерії віднесення до нього тощо. І той же час, тільки за умови існування чіткої процедури ідентифікації, вивчення та аналізу середнього класу, можливе його соціально-економічне визначення, планування та, в деяких випадках, і проектування.

Класичне визначення середнього класу – це основа і запорука соціальної стабільності і економічного розвитку. Середній клас – це сукупність соціальних верств населення, які за своїм матеріальним становищем характеризуються як небідні, згідно до норм соціальної забезпеченості, прийнятих в державі, мають потенціал соціальної мобільності, характеризуються відносною стійкістю перед проявами державної нестабільності. Також до основних характеристик середнього класу можна додати декілька специфічних функцій: висока продуктивність праці, виробництво і розповсюдження знань, інформації, ідеології, забезпечення гарантій політичної свободи, визначення структури споживчого ринку. Взагалі, численні публікації щодо середнього класу показують, що тлумачення цього поняття залежить від того, який критерій обрано за основу для визначення цього прошарку суспільства. Виходячи з міжнародного досвіду, критеріями визначення середнього класу частіше за все вважають:

- матеріальні чинники – середні для даного регіону рівень доходу, структура витрат і споживання, об'єм накопичених заощаджень і рівень майнового забезпечення;
- нематеріальні чинники – освіта, професійний і кваліфікаційний статус, посадова позиція;
- суб'єктивні чинники – стійка самоідентифікація з середнім класом, позитивне сприйняття ступеня власної адаптованості до ринкових реформ, орієнтація на цінності власних досягнень.

В економічно розвинутих країнах до середнього класу, як правило, відносять представників середнього бізнесу, високооплачувані кола творчої інтелігенції, менеджерів крупних і середніх компаній, державних службовців високого рангу, робітників-професіоналів найвищої кваліфікації, зайнятих переважно в галузях з інвестиційними технологіями.

Доцільно погодитися, що незалежно від того, які професії й економічні прошарки суспільства входять у середній клас, усім їм повинні бути властиві деякі необхідні ознаки:

- власність - не-власність: середній клас значною мірою становлять наймані працівники або «напіввласники», до яких включають і самозайнятих;
- характер праці, співвідношення розумових і фізичних навантажень;
- середній клас – це обов'язково ті прошарки, які за рівнем доходу перебувають у середині стратифікаційної шкали;
- представники середнього класу – це ті, хто здатний поліпшити своє матеріальне становище тільки завдяки існуючому ладу та власній продуктивній праці;
- спосіб життя: середній клас одержує достатні доходи для того, щоб вести спосіб життя, який характерний для даного суспільства; іншими словами, до нього відносять не стільки ті, хто багато заробляє, скільки ті, хто розумно витрачає зароблене, і насамперед на культурні потреби;
- самоідентифікація – суб'єктивне віднесення себе до середнього класу, соціальне віднесення себе до тих, хто веде гідний спосіб життя навіть при досить скромних доходах.

Журнал «Money» провів дослідження, в ході якого визначив 10 найкращих професій. У цей список увійшли спеціальності програміста (середня зарплата становить 80,5 тисячі доларів у рік), професора, що викладає у вузі (81,5 тисячі), асистента лікаря (75 тисяч), фармацевта (90 тисяч), психолога (66,5 тисячі), фінансового консультанта (122 тисячі в рік), фахівця з кадрів (73,5 тисячі), менеджера по маркетингу (82,5 тисячі)

і ІТ-адміністратора (83 тисячі) [2]. Тому можна сказати, що представник середнього класу скоріше за все має одну роботу, отримує заробітну плату, рівень якої є достатнім для розширеного відтворення, займається вдосконаленням навичок, потрібних для цієї основної роботи, підвищує свою кваліфікацію, займається самоосвітою.

У відповідності із Європейською соціальною хартією, межею бідності вважається дохід на душу населення нижче 60% медіанної середньої заробітної плати. Аналізуючи рівень зарплат за видами економічної діяльності за кілька років, можна побачити, що зайняті в деяких з них працівники, згідно до названого критерію, є бідними. Це, передовсім, працівники сільського господарства, рибальства та рибництва. Якщо брати економіку України в цілому, то згідно до даних Держкомстату, у грудні 2008р. майже третина найманих працівників (32,1%) мали нараховану заробітну плату нижче від цього порогу бідності.

Вважаємо за доцільне погодитися з думкою Ю. Макогона, що головним критерієм визначення середнього класу має бути кореляція між вкладами (освіта, професіоналізм) та винагородами (дохід, престиж, влада). Розглянемо цю кореляцію на прикладі закордонного досвіду. На основі одного із соціологічних досліджень у Польщі було встановлено, що освіта у значному ступені впливає на винагороду за працю[3]. Найменше заробляють особи із середньою освітою – 1660 злотих (3320 гривень) на місяць. Працівники із професійною освітою одержують на 15% більше. Професійно-технічна освіта й неповна вища освіта додають чергові 13%, і середня зарплата таких осіб становить 2150 злотих (4300 гривень) на місяць. На вищу зарплату можуть розраховувати особи, які закінчили вищі навчальні заклади. Зарплата таких фахівців на 36% вище, ніж у тих, хто має незакінчену вищу освіту. Однак різниця між найнижчими зарплатами в цій групі й найвищими дуже істотна й коливається від 1400 злотих (2800 гривень) на місяць до більше 8000 злотих (16000 гривень) на місяць. Післядипломне навчання піднімає планку зарплати ще на 12%. Однак важливим є не тільки наявність освіти, але й обрана галузь (табл. 1).

При аналізі різниці в зарплаті працівників, які мають вищу освіту, однак закінчили різні факультети, видно найбільший заробіток випускників технічних вузів, професія яких пов'язана з новітніми технологіями. Найменше заробляють випускники педагогічних напрямків.

У США працівники з незакінченою середньою освітою одержують усього 65% від тієї зарплати, що заробляють особи із закінченою середньою освітою. Найбільша кількість безробітних у США мають незакінчену середню освіту. Така ситуація в США є наслідком гнучкого ринку праці, а також державної підтримки учнів. Особи з університетським дипломом заробляють на 72% більше, ніж їхні ровесники зі шкільним атестатом. Ще більша прірва – тільки в Данії. В 25 країнах ОЕСР ті, хто

Таблиця 1

Рівень зарплати залежно від спеціальності у Польщі *

Спеціальність	Заробіток на місяць
Випускники технічних напрямків (найновіші технології)	3500 злотих (7000 грн.)
Випускники технічних напрямків (механіка, будівництво, важка промисловість)	3000 злотих (6000 грн.)
Випускники медичних ВНЗ	2280 злотих (4550 грн.)
Випускники педагогічних напрямків	2000 злотих (4000 грн.)

* <http://www.profosvita.org.ua/uk/education/articles/20.html>

має диплом про вищу освіту або науковий ступінь, заробляють, щонайменше, на 50% більше, ніж особи із середньою фаховою освітою.

Українське Міністерство праці й соціальної політики щомісяця публікує дані моніторингу показників заробітної плати залежно від галузі й регіону, однак такі дані не дають можливості оцінити вплив рівня освіти у формуванні заробітку українців. Можна розглянути лише усереднені дані, і то лише за окремими регіонами. Так, наприклад, в Одеській області звичайно високою є заробітна плата працівників на транспорті, де зайнято 41,7% працівників з вищою освітою, – 2441,6 грн. або на 49,5% вище від середнього по економіці області, у фінансовій діяльності (80,2% працюючих з вищою освітою) – 2787,63 грн. або на 70,7% (рис. 1).

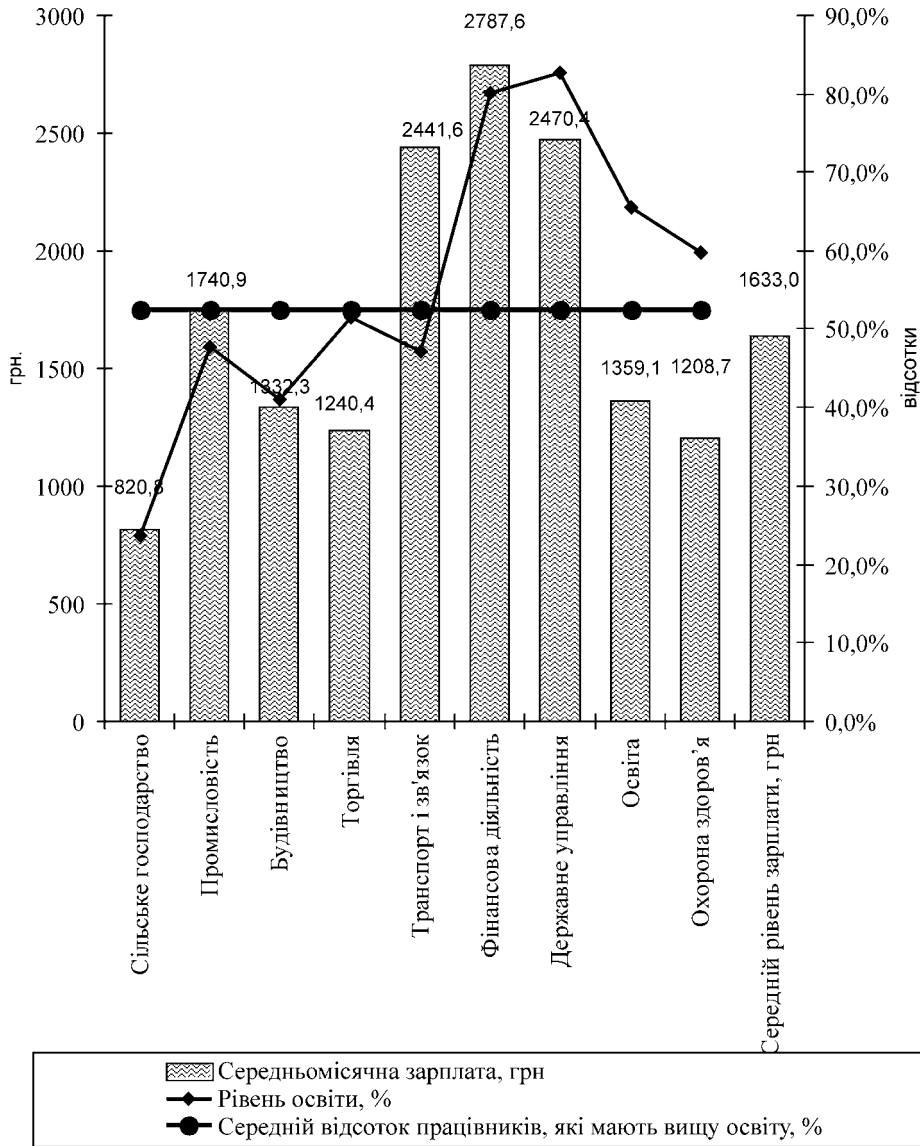

Рис. 1. Середній рівень освіти та зарплати на підприємствах різних видів економічної діяльності Одеської області у 2008 році

У той же час, середня заробітна плата в таких соціально значущих видах економічної діяльності як освіта, охорона здоров'я і соціальна допомога, де частка працівників з вищою освітою складала відповідно 65,64% та 59,68% склала 1359,07 грн. та 1208,66 грн. (або 83,2% та 74,01% від середньої по економіці області) [4]. Останнє спонукає працівників із сфер економічної діяльності із заниженим рівнем оплати праці приділяти більшу увагу не власному професійному розвитку, а пошуку інших шляхів отримання додаткових коштів, що є одним з вагомих чинників такого негативного суспільного явища як корупція, неякісне надання послуг тощо.

З рис. 1 видно, що певна залежність між рівнем освіти та заробітної плати спостерігається лише в окремих видах економічної діяльності. Для більшості з них – така залежність, практично, відсутня. Низькі рівні заробітної плати зумовлюють «вимивання» кваліфікованої робочої сили з певних видів економічної діяльності до більш прибуткових сфер зайнятості або до вільного ринку праці. Такий перерозподіл зайнятих є неефективним в довгостроковій перспективі, оскільки зумовлює значні обсяги підготовки спеціалістів для тих сфер економіки, які й так вже стикнулися з надлишковою пропозицією робочої сили. Хоча для сфери промислового виробництва вже зараз є характерним кадровий голод, однак зважаючи на соціально-економічні негаразди у зв'язку із фінансовою кризою не варто очікувати в найближчому майбутньому ні зростання зарплат саме в цьому секторі економіки, ні повернення працюючих до нього.

Оскільки підприємство в нашій державі досі ще перебуває в стадії розвитку і не твердо стоїть на ногах, то основу середнього класу, на нашу думку, має становити працездатна частина населення, зайнята на підприємствах, установах та організаціях різних форм власності та господарювання і яка своєю працею створює ВВП, тобто товари і послуги для споживання. Недосконалість, гіркий досвід та практично повна недоступність інституту дивідендів та акційного володіння майном для більшості працездатних громадян, зневіра населення у інвестиційних фондах, банківських установах, звела нанівець роль дивідендів, відсотків та роялті у формуванні доходів активної частини населення. Тому, для більшості працездатного населення, саме праця стає основним джерелом доходів, а заробітна плата їх основною складовою. Саме заробітна плата повинна забезпечити працюючим належний рівень споживання, відчуття економічної безпеки, соціальної стабільності та захищеності, нормального соціального самопочуття.

В оплаті праці важливою державною гарантією є встановлення мінімальної заробітної плати, обов'язкової для всіх суб'єктів господарювання. При цьому, згідно законодавства, розмір мінімальної заробітної плати визначається з урахуванням потреб працівників та їх сімей, вартісної величини достатнього для забезпечення нормального функціонування організму працездатної людини, збереження її здоров'я, набору продуктів харчування, мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості, а також загального рівня середньої заробітної плати, продуктивності праці та рівня зайнятості. В нашій державі ці норми не переглядалися з 2000 року, хоча в розвинутих країнах такий перегляд здійснюється 1 раз на рік або на 2 роки.

Україна значною мірою відстає від країн ЄС та інших країн світу з ринковою економікою за розміром мінімальної заробітної плати. У 2008 р. розмір мінімальної заробітної плати (з грудня) становить приблизно 70 доларів США, а середня за-

робітна плата приблизно 220 дол. США, тоді як в країнах ЄС мінімальна заробітна плата коливається у двох цифрових діапазонах: від 350-500 дол. (нові члени ЄС) та понад 1000 дол. (решта – Бельгія, Нідерланди, Німеччина)[5]. Тобто, мінімальна заробітна плата в Україні порівняно з країнами ЄС, нижча в 5–15 разів.

За даними Світового банку, відношення мінімальної заробітної плати до прожиткового мінімуму у Великобританії складає 6,4:1, Франції – 4,7:1, Латвії, Естонії, Польщі – 1,5:1. В Україні на 1 квітня 2008 року це співвідношення складало 0,89:1 (605 грн. : 669 грн.). Тому, гідна середня заробітна плата, згідно з європейськими стандартами, повинна складати не менше п'яти-шести прожиткових мінімумів.

В середині 1980-х рр. ООН заявила про те, що погодинна оплата праці нижча за 3 долари є неприпустимою, бо тоді людина втрачає стимул до роботи, починає красти та згодом поповнює лави безробітних. В Україні мінімальна погодинна оплата праці, що може бути розрахована через мінімальну заробітну плату, у 6-7 разів нижча за встановлену межу, більше того, навіть середня погодинна оплата праці складає приблизно 40% від зазначеного вище мінімального нормативу. Для порівняння: у 2008 р. середня погодинна оплата праці в Данії складала – 14 євро за годину, Франції – 10,1 євро, Росії складала 1,97 євро, у Турції – 3,6 євро, Японії – 6,13 євро, Сполучених Штатах Америки – 12,6, Великобританії – 8–11 євро, а в Німеччині, що є найбільшою за населенням країною Європи, – 29 євро. В Україні – 0,5 євро.

Типовим представником середнього класу має бути добре оплачуваний спеціаліст. Тим часом, в державі праця найвищої кваліфікації (такою всюди вважають працю науковця): оплачується у 1,5–2 рази нижче ніж праця найнижчої кваліфікації; нижче середньої по країні на 20%; нижче середньої в промисловості в 1,4 раза, а згідно до законодавства має бути в 2 рази більшою (складати приблизно 4034 грн.).

Існуюча шкала зарплат не виконує ні стимулюючу, ні соціальну, а в окремих видах економічної діяльності та для окремих категорій працівників – і відтворювальну функції. Для того, щоб подолати такий стан справ, на нашу думку, потрібно при визначенні мінімальної та середньої зарплати враховувати не розмір прожиткового мінімуму, а реальну вартість споживчого кошику.

Британські статистики стверджують, що мешканці Об'єднаного королівства користуються всього 650 товарами й послугами. В інших західних країнах склад споживчого кошика містить у собі не більше 500 позицій, але британці пішли далі заради того, щоб тримати марку найбільш точного статистичного відомства у світі. У новий британський споживчий кошик увійшли шампанське (витиснуло звичайне вино), окремо почали враховуватися витрати на випивку в барах і нічних клубах, а до розділу, присвяченого витратам на техніку, увійшли mp4-програвачі, телевізори LCD і проходження техогляду особистого автотранспорту. Ці й інші товари й послуги зайняли гідне місце серед базових потреб жителів Великобританії. Зокрема, витрати на "культуру й відпочинок", крім квитків у театр, витрат на книги й періодику, включають в себе окремими рядками відвідування футбольних матчів, абонементи в басейни й на теніс. Причому окремо враховуються витрати в зимовий і літній періоди. Англійці додали собі також гольф і сквош. Не забули укладачі й інтернет-підписку на DVD-фільми, на кабельні мережі телебачення, витрати на підключення Інтернету, виготовлення візитних карток, придбання комп'ютерних ігор, столів для пінг-понгу, а також акустичну гітару й чималий перелік того, що служить для ремонту будинку, включаючи дверні ручки. Значаться в британському кошику базових товарів і послуг витрати на садівника, на приватні школи й університети, чотири види страхо-

вок, фінансові послуги. Причому у фінансових послугах відбивається зміна вартості пересилання грошей і комісійні біржових брокерів. Не забули англійці додати у свій споживчий кошик і хом'ячків, що проходять під графою "дрібні свійські тварини".

У французький споживчий кошик потрапили чималі витрати на відвідування перукарні, купівля лаків для волосся, гелів для душу й численних косметичних засобів, а також цілих чотирнадцять найменувань квітів. Крім того, елементарними базовими потребами, що знайшли своє відбиття у французькому споживчому кошику, порахували, серед іншого, витрати на запрошення няньки, апарати для виправлення зубів, оренду автомашин, таксі, а також їжу для кішок і собак. Цікаво й те, що оновлюються списки щорічно

У той же час, вітчизняний споживчий кошик не переглядався вже 9 років (хоча згідно до законодавства це повинно відбуватися кожні 5 років). До того ж, якщо у нас споживчий кошик та споживчі витрати використовуються для встановлення прожиткового мінімуму та деяких соціальних гарантій і виплат[6], то в розвинених країнах – для визначення мінімального або навіть середнього рівня заробітної плати. Це обумовлено тим, що в цих країнах дотримуються принципу, що мінімальна зарплата має забезпечувати нормальні умови відтворення співробітнику, що виконує просту роботу. Якщо поглянути на структуру офіційного українського кошика споживача, виявиться, що майже дві третини особистого бюджету середнього українця повинно йти на харчування. Фактичні дані свідчать, що у нашій країні продукти харчування займають 58% споживчого кошика. У Британії цей показник становить усього 9,7%, і ця категорія не сама істотна в складі кошика"[7]. Зі структури споживчого кошика видно, що пересічний представник середнього класу у Великобританії має доходи, достатні аби задовольнити повністю потребу у товарах першої необхідності і мати можливість купувати товари тривалого користування, витратити їх на різноманітні послуги. В нашій державі, якщо брати за основу споживчий кошик, працююча людина зможе хіба що задовольнити свої фізіологічні потреби (купувати товари першої необхідності) і то за умови, що її заробітна плата – нетто складатиме 2 і більше прожиткових мінімуми. Тим не менше, Уряд планує в цьому році затвердити новий склад продовольчого кошику (проект уже існує). Новий кошик відрізняється від попереднього лише поверхново, і прожити на нього можна лише у глибоких злиднях.

Прив'язування зростання зарплат до збільшення мінімальної зарплати або прожиткового мінімуму при відсутності коштів веде до певної зрівнялівки, збільшує витрати роботодавців на оплату праці і скорочення зайнятості найнижчеоплачуваних працівників, розширює попит лише на товари першої необхідності, а при неможливості їх вироблення в достатньому обсязі призводить до загального зростання цін.

Варто погодитися з думкою І. Юхновського, що за вихідну точку в шкалі зарплат необхідно взяти середню заробітну плату, величина якої повинна відповідати такій купівельній спроможності і забезпечити такий попит, який сприятиме розвиткові виробництва товарів як першої необхідності, так і тривалого користування. Розрахуємо вірогідну заробітну плату, виходячи із пропорцій у показниках місячного споживання працюючих в Україні та розвинутих країнах (табл. 2) [8–11]. На основі розрахунків можна побудувати «нову» шкалу зарплат (табл. 3). Виходячи з наведених даних, можна сказати, що до середнього класу відносяться кваліфіковані працівники сільського господарства, лікарі, вчителі, вчені, інженери, керівники, кваліфіковані працівники, працівники управління у кожній галузі промисловості, будівництва, транспорту.

В такому разі мінімальна заробітна плата повинна дорівнювати, як в розвинених країнах – не менше 60% середнього рівня зарплати в державі.

Таблиця 2

Структура споживання в Україні, Австрії та Великобританії*

Елемент споживання	Україна		Австрія		Франція	Великобританія
	Витрати на споживання, грн.	% загальних споживчих витрат	Витрати на споживання, євро.	% загальних споживчих витрат	% від загальних споживчих витрат	
Продукти харчування	479,8	56,5	169,1	12,5	15,5	9,7
Алкоголь і тютюн	21,83	2,57	36,6	2,8	2,6	3,5
Одяг та взуття	54,38	6,4	87,0	5,6	7,8	5,4
Житлові витрати	86,01	10,37	331,1	22,3	16,2	20,6
Меблі, предмети домашнього вжитку	23,78	3,26	94,6	6,2	7,3	5,3
Охорона здоров'я	23,78	3,26	32,0	3,1	3,6	1,6
Транспорт	36,52	5,02	196,5	16,1	15,7	14,5
Зв'язок	19,53	2,68	37,6	2,6	3,6	2,1
Відпочинок і культура	22,93	3,15	107,4	12,6	9,0	11,4
Освіта	11,04	1,52	2,90	0,8	0,7	1,6
Готелі, ресторани, кафе	21,2	2,92	79,70	5,5	5,6	10,6
Інші товари та послуги	17,83	2,45	118,1	9,9	12,4	13,7
Всього споживчі витрати	849,29	100,0	1351,70	100,0	100,0 (1215)	100,0 (990)
Середня зарплата	1806 грн.	X	1944 євро	X	3890 євро	2250 євро
Відношення рівня зарплати до споживчих витрат	2,1 рази	X	144%	X	3,2	2,27

* <http://ukrstat.gov.ua/>; <http://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=8689&acro=living&lang=fr&parentId=>; http://www.insee.fr/fr/themes/tableau.asp?reg_id=0&ref_id=NATCCV05109; Consumer Trends// Quarter 4.– 2008– No 51.– Editor: Ann Harris, Office for National Statistics: London, 2009.

Таблиця 3

Розміри заробітної плати в Австрії та в Україні*

Види економічної діяльності	Україна, грн.	Австрія, євро	Україна (після перерахунку), грн.
Сільське господарство	1076	1269	5196,29
Промисловість	2017	2240	6334,15
Будівництво	1832	2176	6176,75
Торгівля	1514	1718	4875,38
Транспорт	2207	1950	5527,98
Фінансова діяльність	3747	2853	5625,02
Державне управління	2581	1945	5489,60
Освіта	1448	1705	4836,99
Охорона здоров'я	1177	1677	4760,21
Всього по економіці	1806	1944	5527,97

* за матеріалами сайтів: <http://ukrstat.gov.ua/>; www.dt.ua/2000/2020/49961/

Згідно до наших розрахунків, вона має становити 3316,37 грн. і бути неоподаткованим мінімумом доходів для громадян як еквівалент вартості споживчого кошику.

Штучне заниження вартості робочої сили (як і низький рівень соціальних витрат) переросли в один з головних чинників, які стримують не тільки розширення внутрішнього ринку, технологічне оновлення виробництва, а й формування середнього класу.

Проведене дослідження дозволяє зробити наступні *висновки та визначити перспективи подальших досліджень*. У Конституції України (ст.43) право кожного на заробітну плату визначено не нижче рівня, встановленого законом. Проте, ще жодного разу мінімальний рівень заробітної плати не досягав прожиткового мінімуму. Тому, важливим кроком до вирішення питання підвищення добробуту працюючого населення є встановлення мінімальної заробітної плати на рівні законодавчо визначеного державного стандарту – прожиткового мінімуму для працездатної особи, а його самого – виходячи із реального наповнення споживчого кошику та оптимальної структури споживчих витрат населення.

Одним з пріоритетних питань у сфері регулювання соціально-трудових відносин на сьогодні в Україні є проблема реформування зарплати, що дозволить попередити і запобігти втраті найбільш продуктивної робочої сили активного працездатного віку. Враховуючи, що розрив між середньою та мінімальною заробітними платами стає все більш відчутним, доцільно відійти від практики прив'язування зростання середньої зарплати до збільшення мінімальної, яка встановлюється Урядом, та забезпечити перехід до зарплат, які відповідають європейському рівню, що забезпечить всебічну підтримку ініціативних, працелюбних та кваліфікованих працівників в Україні. На жаль, наше сьогодення таке, що значна частка винаходів та раціоналізаторських пропозицій не знаходять схвалення у вітчизняних коридорах влади, зате їх охоче купують іноземці і через кілька років продають за шалені гроші як передову технологію.

Проблема збільшення питомої ваги середнього класу – це не тільки питання підвищення середньої заробітної плати до європейського рівня, а мінімальної зарплати до фактичного прожиткового мінімуму. Важливим аспектом державного регулювання має стати запровадження принципу розумної рентабельності як у всіх видах економічної діяльності, так і у всіх ланках сегмента споживання. Мається на увазі, що всі речі та послуги споживчого кошику мають бути в наявності і, головне, за такими цінами, аби їх міг придбати середньостатистичний працівник. Тобто, в нашій державі потрібно перейти від зниження імпорتنих мит і бюджетної підтримки закордонного виробництва до розвитку індустрії товарів та послуг для середнього класу. Цікаво, що основним виробником необхідних товарів та послуг і є саме середній клас суспільства.

Україна потребує спланованого переходу від існуючих показників і пропозицій споживання до європейських норм, від існуючих мізерних зарплат до зарплат європейського рівня, до прогресивної шкали оподаткування доходів без встановлення верхньої неоподаткованої межі. Потрібно змінювати існуючий розподіл населення за купівельною спроможністю на користь стану, коли мало бідних і багатих та багато людей середнього класу.

Для цього важливо також забезпечити функціональність статистичної інформації, її використання при розробці норм і нормативів, стандартів споживання.

Статистична інформація не повинна існувати заради себе самої – лише для розробки обґрунтованих рішень.

Середній клас – це поки не усталений факт, а орієнтир до якого потрібно рухатися, добиватися прогресу за всіма напрямками – від реструктуризації освіти до реструктуризації ринку праці.

Література

1. Україна: поступ у XXI століття: Стратегія економічної та соціальної політики на 2000-2004 рр.: Послання Президента України до Верховної Ради України. 2000 р. // Голос України. – 2000. – 2 лютого. – С.10.
2. В РФ середнім класом стали строители и водители// Торгово-информационный портал РФ–08.01.2010– Режим доступу до матеріалу: http://konf.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=31205&Itemid=73
3. Кириченко І. Портрет ідеальної зарплати// Проект «Профорієнтація». – 2008. – Режим доступу до матеріалів проекту: <http://www.profosvita.org.ua/uk/education/articles/20.html>
4. Заробітна плата та стан її виплати в Одеській області//Економічна доповідь. – ГУС в Од.області, 2009.
5. Нудельман М. Поиск возможного// Вести – 13 марта 2008. – Режим доступу до матеріалу: http://www.pensiaolim.org/MainTexts2008/080313_Vesti_Poisk.htm
6. На сколько подорожала потребительская корзина?// Деньги.ua– 15.02.2007. – №20. – Режим доступу до матеріалу: <http://www.dengi.ua/clauses/10941.html>
7. Британская котлета по-киевски// «Дело» Портал. – 14.-2.2007. – Режим доступу до матеріалу: <http://delo.ua/ekonomika/mirovaya-ekonomika/britanskaja-kotleta-po-kievski-20459/>
8. Витрати і ресурси домогосподарств України за 9 місяців 2008 року (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств)// Режим доступу до матеріалу: <http://ukrstat.gov.ua/>
9. Cost of living//EURES – Режим доступу до матеріалу: <http://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=8689&acro=living&lang=fr&parentId=>
10. Structure des dépenses // INSEE– Режим доступу до матеріалу: http://www.insee.fr/fr/themes/tableau.asp?reg_id=0&ref_id=NATCCV05109
11. Consumer Trends// Quarter 4. – 2008– No 51. – Editor: Ann Harris, Office for National Statistics: London, 2009.

Редакція отримала матеріал 24 вересня 2010 р.